

Instruktioner for administration af DIP-Q

Hvad er DIP-Q?

DIP-Q (The DSM-IV and ICD-10 Personality Questionnaire) er et selvadministreret spørgeskema udviklet af en gruppe på Umeå Universitetshospital i Sverige af en kreds indbefattende Hans Ottoson, Ove Bodlund og Lisa Ekselius. Det er designet til at måle de 10 personlighedsforstyrrelser der er defineret i DSM-IV og de 9 personlighedsforstyrrelser plus schizotypisk sindslidelse efter ICD-10. Spørgeskemaet består af 140 sætninger, der skal besvares med Rigtigt eller Forkert, 11 sætninger, der skal besvares med Ja eller Nej og 3 skalaspørgsmål.

Hvilken instruktion skal gives?

Spørgeskemaet skal i den foreliggende sammenhæng bruges til undervisning og forskning. Til forskningsinstitutionen gives det samlede interview, oplysninger som køn og alder, og hvilken behandler der har kontakt med klienten, og nogle beskrivelser, som behandleren giver.

Klienten bedes derfor om at udfylde et skema, som har været nyttigt for andre behandlere, der arbejder med mennesker med misbrugsproblemer.

Det består af udsagn, som kan besvares med ”rigtigt” eller ”forkert”.

Feedback

Klienten kan, hvis behandler og klient er enige herom, få feedback om resultaterne af skemaet af behandleren. Disse resultater vil blive givet i form af en graf, hvori personlighedsforstyrrelserne er omformuleret til mere almindelige beskrivelser af områder, som man som person investerer meget energi og interesse i.

Denne beskrivelse udsendes sammen med resultatet af skemaet. Der vedlægges beskrivelser af de 10 områder svarende til de 10 personlighedsforstyrrelser.

Hvad hvis klienter er i tvivl om, hvad et udsagn betyder?

At spørgsmålet er selvadministreret betyder, at klienten selv fortolker udsagnene. Dog gælder der den regel, at hele udsagnet skal være rigtigt, for at man skal svare rigtigt, når det består af flere led.

Eksempelvis ville udsagnet: ”Jeg kan lide at lave mad, fordi jeg nyder at stå og lade tankerne flyde” kun være rigtigt, hvis man både kan lide at lave mad, og det netop er det at lade tankerne flyde, der er rart ved madlavning – ikke eksempelvis, hvis man kan lide at lade tankerne flyde, men ikke når man laver mad, eller kan lide at lave mad, men ikke specielt fordi man lader tankerne flyde.

Hvad hvis klienter er i tvivl om, hvad de skal svare på et udsagn?

Halvkarakterer og dobbeltkarakterer kan ikke anvendes i spørgeskemaet, og sådanne karakterer mindsker brugbarheden markant.

Der gælder to regler for tvivl:

- Den første er, at udsagn kun er rigtige, når de beskriver ”mig sådan som jeg generelt er” – eller som der står på skemaet: et personligt gennemsnit over de

sidste 5 år. Det er altså ikke hvordan jeg undtagelsesvis kan være, men hvordan jeg generelt er.

- Den anden regel er, at hvis man så er i tvivl, så behøver man ikke tænke så længe over det. Det er ikke den enkelte sætning, der er afgørende, men det samlede billede.

Hvad med adfærd eller måder at tænke på, der har forbindelse med stofmisbrug eller akutte kriser?

Igen gælder, at det er et personligt gennemsnit over 5 år, der tæller. Episoder i forbindelse med stofmisbrug har lige så stor vægt som andre episoder, ligesom episoder med krise har lige så stor vægt som episoder uden krise. Det vil sige, at hvis der konstant har været stofmisbrug, så gælder den adfærd og tænkemåde, der har været fremtrædende under stofmisbruget som den der skal svares ud fra.

Det vil sige, at hvis man et par gange i løbet af en femårig periode har stjålet for at finansiere sit forbrug af stoffer, men ellers ikke synes, man har problemer med at overholde samfundets spilleregler, herunder straffeloven, så vil svaret på følgende udsagn:

”Jeg har haft svært ved at tilpasse mig til samfundets normer, og jeg har flere gange gjort noget ulovligt”

– være ”forkert”.

Og tilsvarende vil itemet:

”Jeg har tit mistanke om, at min partner er mig utro.”

Skulle besvares med ”forkert”, hvis det er sket fire gange i forbindelse med et massivt kokainmisbrug i de sidste fem år at klienten er gået amok i jalousiforrykthed, men med ”rigtigt”, hvis der har været to sådanne episoder om måneden.

Kommentarer

Det er altså et spørgsmål om hyppighed, eller det, der i DSM-IV kaldes ”Et vedvarende mønster af indre oplevelse og adfærd.”

Undtagelsen er udsagn, der direkte handler om enkeltstående situationer, eller situationer, hvor man er under pres. Et eksempel er udsagnet: ”Når jeg har det rigtig skidt kan jeg få en meget ubehagelig følelse af uvirkelighed”. Et sådant udsagn skal naturligvis besvares med ”rigtigt”, selv om det beskriver noget, der sker sjældent.

Hvad hvis noget ikke synes at kunne passe i de livsomstændigheder, man har haft?

Generelt gælder, at items er korrekte, hvis de beskriver tingene som de er. Har man ingen partner haft i de seneste 5 år, kan man eksempelvis ikke samtidig have mistanke om utroskab. Man kan ligeledes ikke mene, at man ”straks ville finde sig en ny partner, hvis min nuværende forlod mig”, hvis man ikke har nogen partner. Ligeledes kan man ikke ”forsøge at gøre sit arbejde så godt, jeg kan”, hvis man ikke har noget arbejde.

Kommentarer

Dette er udtryk for en balancegang imellem at få det bedst mulige billede på den ene side, og at få en rimelig enkel og forståelig instruktion. I tilfældet med at få en ny partner, hvis den nuværende skulle forlade mig, er dette et item, der giver et point på dependent personlighedsforstyrrelse, og fravær af en partner er et sandsynligt tegn på, at dependente træk i det mindste ikke er meget udtalte. I tilfældet med paranoid personlighed er der omvendt en risiko for at udsagnet om mistanke om utroskab kan komme til at få forkerte svar fra nogle reelt paranoide personer, der undgår at gå ind i et parforhold, fordi de forventer utroskab.

Et fortegnet billede?

Det er muligt – man fristes til at sige let – at give et fortegnet billede af sig selv i DIP-Q. Der er ikke tale om en snedigt udtænkt test, der kommer bag om personens virkelige motiver eller strategier, men et simpelt selvrapporteringsskema. Svarer man ud fra et ønske om at råbe om hjælp, eller svarer man ud fra et ønske om at skjule sine problemer, så har skemaet i sig selv ingen måde at undersøge dette på. Der er til dato omkring 90 danske misbrugere, der har udfyldt skemaet, og i 3 tilfælde har behandlerne vurderet en markant modsætning imellem klientens selvbeskrivelse og det, som behandlerne oplevede i dagligdagen, som i disse tre tilfælde bedst kunne betegnes som forsøg på at forskønne billedet.

Skemaet har ingen værdi i det tilfælde, hvor klienten ikke ønsker at medvirke, eller ser en interesse i at fortegne billedet af sig selv i den ene eller anden retning. I sådanne tilfælde må andre metoder vælges. DIP-Q kan tjene som en metode til at huske at få spurgt bredt rundt om klientens adfærdsmæssige problemer, så man får et helhedsbillede, ikke som en tankelæser.

Global Assessment of Functioning (GAF)

GAF-selvurderingsskalaen er en overordnet vurderingsskala for psykisk sundhed, som vurderer livskvalitet på en skala fra 0 (totalt invalideret af psykiske problemer) til 100% (føler mig totalt og fuldstændigt psykisk sund og ovenpå).

Der skal vurderes på to underskalaer: GAF-vurdering for det sidste år, og GAF-vurdering for de seneste uger. I alt skal der altså gives 2 tal mellem 0 og 100 på det sidste ark i DIP-Q. Der må gives ulige eller lige, runde eller ”skæve” tal. Decimaler og brøker vil dog blive afrundet, men dette har i praksis ingen betydning.

Der er udelukkende tale om klientens egen vurdering, og man bør søge støtte i de vedlagte eksempler. Imidlertid er der blot tale om illustrative eksempler.

Kommentarer

Skalaen er nødvendig for personlighedsforstyrrelsesdiagnoserne ved at inddrage funktionsnedsættelse – er en person alene personlighedsmæssigt ”sær”, altså anderledes, men fri for symptomer, er der per definition ikke tale om nogen forstyrrelse.